אהלים לנחלים. כנחלים נטיו כאהלים נטע: אף [אהלים]. בתי מדרשות. אהלים לשון נטיעה טופלת בהם שנאמר ויטע אהלי אפדנו (דניאל יא): קטרין ליה גננא. קושרין לו חופה להשיאו אשה: יחזור לראש. כגון שהיה יודע שבפרק זה טעה ולא אכל אינו יודע באיזה מקום בו טעה: בין פרק לפרק. שיודע תורה אור שגמר הפרשה וצריך להתחיל פרשה אחרת ואינו יודע באיזה מהן: יחזור לפרק ראשון. להפסק ראשון (ג) והיה אם שמוע: בין כתיבה לכתיבה. שיודע שצריך לומר וכתבתם ואינו יודע אם ראשון שנכתב אם שני: (ד) (ואל יומן. להגה וכו': סרכיס נקט. *אין לנטות מכאן עד אמת ויליב וא"ל לחזור אלא לאמת שהפרשה שגורה בפיו: מתני' אומנין. שהם עסוקים במלאכתן בראש האילן או בראש הגדר והגיע זמן ק"ש קורין לשם מיד: נדבך. בנין של אבנים כמו נדבכין די אבן גלל (עזרא ו): מה שאינן רשאין לעשות כן בתפלה. דלגותא רחמי היא ובעי כוונה הלכך אין מתפללין בראש האילן ובראש הגדר דמסתפי דילמא נפלי דאין יכולין לעמוד שם אלא על ידי הדחק ומחמת בטלותא לא מצי מכווני: גמ' ומתפללין בראש הזיים ובראש החאנה. בזמן שעוסקין בהן מפני שעכשיו מרובים ויכולין לעמוד שם שלא בדוחק ואין שם פחד ליפול ליכך מתפללין בראשם אבל בשאר אילנות אין מתפללין: בין כך ובין כך. כלומר בין מתאנה בין משאר אילנות: יורד ומתפלל. דהא אינו משועבד למלאכה שהוא בראש עצמו: לפי שאין דעתו מיושבת עליו. מבעיתותו ואם הקלו אבל פועלים מפני בטול מלאכה לא הקלו אבל בעל הבית: בראש דבית שמואל. בכמה מקומות קרי ליה בר רחל ובית שמואל היתה ונשבית לבין העמים כדאמר בכתובות (דף כג:) ובא עליה אחד ונתעברה הימנו ואח"כ נתגייר ונמיה תיסור כדאמרי' בב"ב (דף קמט.) רב מרי בריה הורתו שלא בקדושה הוה לכך לא היה נקרא על שם אביו: מן אומנין קורין בראש אילן. אפי' בזמן שהן עסוקין אלמא לא בעי כוונה: שבטלין ממלאכתן וקורין. כדי שיהו קורין בכוונה ראשון להיבטל ממלאכתן: פרק ראשון. פרשת שמע בעי כוונה: קורין את שמע ומברכין לפניה ולאחריה. כתקונה וכן בזמן תפלה: אבל אין יורדין לפני ספיבה. אינן ראשון ליבטל ממלאכתן ולירד לפני התיבה לעשות שליח לבור שיש שם בטול מלאכה יותר מדאי: מעין שמונה עשרה. הביאנו לדעת דרכיך כו' שכולל *י"ח ברכות בברכה אחת וג' ראשונות וג' אחרונות כהלכתן: הא ר"ג הא רבי יהושע. דתנן בפרק תפלת השחר (דף כח:) אומר בכל יום ויום מתפלל אדם י"ח ברכות רבי יהושע אומר מעין י"ח: טושין בשכרן. שטוטלין שכר פעולתן לבד שעודתן לריכין למהר המלאכה ומתפללין מעין י"ח: אבל עושין בפעודתן. בשביל האכילה לבדה מתפללין י"ח: וסתנא. בניחותא דיש אוכל בין עושין בשכרן לעושין בפעודתן: ואין מברכין לפניה. *שאינה מן התורה: אבל מברכין לאחריה. שהיא מן התורה דכתיב ואכלת ושבעת וברכת (לקמן דף מח:): וכוללין *שני ברכות באחת שברכת הארץ ובנין ירושלים דומות: בשבבך בביתך פרט לעוסק במצוה. כבר פירשתיה בפרק ראשון (דף יח.): מתני'

אהלים לנחלים. דכתיב כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע וגו' לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות: הקורא למפרע לא יצא וכו': רבי אמי ורבי אסי הוו קא קטרין ליה גננא לר' אלעזר, אמר להו אדהכי והכי איזיל ואשמע מלתא דבי מדרשא ואיתי ואימא לכו, אזל אשכחיה לתנא דקתני קמיה דר' יוחנן *קרא ויטעה ואינו יודע להיכן טעה, באמצע הפרק יחזור *לראש בין פרק לפרק יחזור לפרק ראשון, בין כתיבה לכתיבה יחזור לכתיבה ראשונה. אמר ליה ר' יוחנן לא שנו אלא שלא פתח בלמען ירבו ימיכם אבל פתח בלמען ירבו ימיכם סרכיה נקט ואתי, אתא ואמר להו, אמרו ליה *אלו לא באנו אלא לשמוע דבר זה דיינו: מתני' האומנין קורין בראש האילן ובראש הנדבך מה שאינן רשאין לעשות כן בתפלה. *יחתן פטור מק"ש לילה הראשונה ועד מוצאי שבת אם לא עשה מעשה ומעשה בר"ג שנשא אשה וקרא לילה הראשונה, אמרו לו תלמידיו *למדתנו רבינו שחתן פטור מק"ש אמר להם איני שומע לכם לבטל היומני מלכות שמים אפי' שעה אחת: גמ' *ת"ר האומנין קורין בראש האילן ובראש הנדבך ומתפללין בראש הזית ובראש התאנה, ושאר כל האילנות יורדים למטה ומתפללין, ובעל הבית בין כך ובין כך יורד למטה ומתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו. רמי ליה רב מרי ברה דבת שמואל לרבא תנן האומנין קורין בראש האילן ובראש הנדבך אלמא לא בעי כונה ורמינהו הקורא את שמע צריך שיכוין את לבו שנאמר שמע ישראל ולהלן הוא אומר ההסכת ושמע ישראל מה להלן בהסכת אף כאן בהסכת אשתיק, א"ל מידי שמיע לך בהא א"ל הכי אמר רב ששת והוא שבטלין ממלאכתן וקורין והתניא *בית הלל אומרים עוסקין במלאכתן וקורין לא קשיא הא בפרק ראשון הא בפרק שני *ת"ר הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית קורין ק"ש ומברכין לפניה ולאחריה ואוכלין פתן (ג) ומברכין לפניה ולאחריה [ו] ומתפללין תפלה של שמונה עשרה אבל אין יורדין לפני התיבה ואין נושאין בפיהם והתניא מעין י"ח אמר רב ששת לא קשיא *הא ר"ג הא ר' יהושע אי ר' יהושע מאי איריא פועלים אפילו כל אדם נמי? אלא איידי דר"ג ולא קשיא [ז] באן בעושין בשכרן כאן בעושין בסעודתן והתניא *הפועלים שהיו עושים מלאכה אצל בעל הבית קורין ק"ש ומתפללין ואוכלין פתן ואין מברכים לפניה [ח] אבל מברכין לאחריה שתים כיצד *ברכה ראשונה כתקונה שניה פותח בברכת הארץ וכוללין בונה ירושלים בברכת הארץ במה דברים אמורים בעושין בשכרן אבל עושין בסעודתן או שהיה בעל הבית מיסב עמהן מברכין כתיקונה: רחן פטור מק"ש: *תנו רבנן *בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתן מכאן אמרו הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע? אמר רב פפא כי דרך מה דרך רשות אף הכא נמי רשות מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה ואפילו הכי אמר רחמנא ליקרי אם כן לימא קרא בלכתך מאי בלכתך שמע מינה בלכת דידך הוא דמחייבת הא דמצוה פטירת

אי

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה יג יד סמג עשין יח טור שו"ע או"ח סימן סד סעיף ב ג ד:

לה ב מיי' שם הלכה ד סמג שם טור שו"ע או"ח סימן סג סעיף ח:

לו ג מיי' פ"ד מהלכות ק"ש הלכה ח סמג שם טור שו"ע או"ח סימן ע סעיף ג:

לז ד ה מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה ח טור שו"ע או"ח סימן ל סעיף ג:

לח ו מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה ד סמג שם טוש"ע או"ח סימן סג סעיף ז:

לט [ז ח מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה ח] ז מיי' פ"ב מהלכות ברכות הלכה ב: מ ח מיי' וסמג שם טור שו"ע או"ח סימן קנא סעיף ח:

רב נסים גאון

למה נאמרו אהלים לנחלים. והוא שנאמר בתורה (במדבר כד) משמו של בלעם מה טובו אהליך יעקב כנחלים נטיו:

[ל"ל פותח בברכת המזון] ◇ ר"ש פתיחה בין ב' מקומות לבי הבלוק דבונה בקיש

הגהות הב"ח

(א) גמ' להיכן טעה יחזור לראש באמצע הפ' יחזיר לתחלת הפרק בין פרק לפרק כל"ל: (ב) שם ואוכלין פתן [ואין מברכין לפניה] תא"מ. וכ"כ בהלכסי והאשר"י גורסי' ומברכין לפניה וכן הוא בעור בסימן קפ"ח: (ג) רש"י ד"ה יחזור לפרק וכו' לראשון ויתחיל והיה אם: (ד) שם ד"ה ואמר ליה ר' יוחנן:

[עי' תוס' סוכה כה. ד"ה ובלכתך]

הגהות הגר"א

[ה] גמ' ואין מברכין לפניה. כ"כ וכ"ה גירסת תוס' (ביומא ע"ע ה' ובסוכה כ"ו ב' ובחולין ק"ו א') אבל גירסת רש"י והבאנים ומברכין לפניה וכ"ה בתוספתא (כ"כ הרא"ש אבל ליתא בתוספתא שלנו):

גליון השס"ם

ד"ה ולא ניכר: תוס' ד"ה ותוסס כו' במלאכה בעה"ב. עי' לקמן (דף לה ע"ח) תוס' ד"ה לפניו וד"ה אלא. ויומא (דף עט ע"ח) תוס' ד"ה ולא ניכר. וסוכה (דף ט ע"ב) תוס' ד"ה ולא ניכר. וחולין (דף קז ע"ח) תוס' לא דאוריתא שהרי טעלים עוקרים אותה. וע"ע:

[עי' ברא"ש ח]

תוספתא פ"ב

לתחלת הפרק כל"ל

כ"ח לא

תוספתא פ"ב

[לקמן כד: שבת מח.]

כתובות דף ו:

לעיל יח.

תוספתא פ"ב

תוספתא פ"ב ע"ש

לקמן דף מו.

לעיל דף יח. סוכה פ"ב דף כה: כתובות דף ו. (שמחו' פ"ו).

(כל"ל וכ"ה בא"ז)

[ל"ל שתי]

נוסח אחר קרא ולזרא (הקיש) ואינו יודע להיכן טעה

נוסח אחר חתן הקל דוסק המצוה פטור מן המצוה המבנה (מדקה) טאוות

תאוות

נוסח אחר